

Хмара В.В. Констративний аналіз фразеологічних одиниць з соматичним компонентом *tongue, zunge, язык, язык* в західногерманських та східнослов'янських мовах / В.В. Хмара //Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Збірник наукових праць. – Хмельницький : ФОП Бідюк Є.І., 2016. – ТОМ 3 (Р–Я). – С. 190 – 197.

УДК 811.111.81

Хмара В.В.,
аспірант Київського національного
університету імені Т. Шевченка
e-mail:mistyweather@mail.ru

КОНСТРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ TONGUE, ZUNGE, ЯЗИК, ЯЗЫК В ЗАХІДНОГЕРМАНСЬКИХ ТА СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ

*В статті пропонується констративний аналіз соматичних фразеологічних одиниць з компонентом *tongue/Zunge/язык/язык* на базі німецької, англійської, російської та української мов, з метою показати семантичні особливості, ізоморфні та аломорфні риси в чотирьох лінгвокультурах.*

***Ключові слова:** зіставний аналіз, лінгвокультура, фразеологізми з соматичним компонентом, різноструктурні мови, культура.*

Постановка проблеми. Сучасні зіставні дослідження фразеологічних одиниць з соматичним компонентом з позицій лінгвокультурологічних студій є на часі. Цим пояснюється увага дослідників до вивчення співвідношення мови і культури, національної специфіки світобачення у картинах світу близькоспоріднених та різноструктурних мовах, через виокремлення семантичних особливостей і структурних зрушень, оскільки контрастні ознаки чітко виявляються на тлі подібних ознак (В. М. Мокиєнко, О. О. Потебні, В. Гака, Ю. П. Солодуб, А. Б. Вежбицька, В. Д. Аракін), що зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті – розкрити семантичні та структурні особливості фразеологізмів з соматичним компонентом в українській, російській, німецькій та англійській мовах.

Для вирішення поставленої необхідно вирішити такі **завдання**:

- систематизувати інформацію щодо функцій соматизмів та їх місце у формуванні картини світу;
- виокремити за оцінним критерієм семантичні групи соматизмів;
- зіставити соматизми в англійській, німецькій, українській та російській мовах з метою виявлення універсального і унікального в семантиці цих одиниць.

Матеріал дослідження становлять фразеологічні одиниці (ФО), дібрані з лексикографічних джерел. Вибірка складає 467 ФО з соматичним компонентом *tongue / Zunge / язык / язык*, з яких 53 – англійських, 71 – німецьких, 216 – українських і 127 – російських.

Основний виклад матеріалу. ФО із соматичним компонентом є найдавнішим культурологічним шаром, який відображає різні сторони буття та навколишньої дійсності, від абстрактних понять до соціального устрою суспільства [9, с. 237], бо пізнання навколишнього світу людина розпочала зі свого тіла, найдоступнішого об'єкту для спостереження і вивчення. Тіло набуває для людини первинного значення, і стає особливою буттєвою цариною, на яку накладаються відбитки різноманітних культурних форм [6, с.153], демонструючи тим самим принцип антропоморфного світосприйняття, [4, с. 57]

Постійна увага до соматичних ФО у лексиці різних мов обумовлена емотивним забарвленням, частковим чи повним переосмисленням значення, експресивно-образною структурою, актуальністю змісту, народністю, нескладністю граматичного оформлення та стилістичною різноманітністю і становить приблизно 30% фразеологічного фонду будь-якої мови [1, с. 162], що знаходить своє відображення в лінгвістичних дослідження останніх років. На сучасному етапі, досліджено структурні та функціонально-семантичні особливості соматичних фразем французької, іспанської та італійської мов [7]; виявлено спільні риси та національні відмінності соматизмів в російській та французькій мовах з точки зору міжмовної еквівалентності [3]; зіставлено соматичну лексику іспанської та української мов [8].

Беручи до уваги результати попередніх досліджень зазначимо, залучення зіставного і лінгвокультурного аспектів, дасть можливість виокремити спільні та відмінні риси у різноструктурних мовах [2, с. 256], через взаємозв'язок мови і культури, який віддзеркалюється у ФО певного етносу через специфічні культурні традиції, відмінності в соціальному та історичному розвитку країн, географічне положення, побут [5, с. 43]. Останнє дозволяє підняти дослідження фразеології на якісно новий рівень і зробить можливим виявлення культурних доміант та відмінностей у житті окремих лінгвокультурних спільнот, що допомагає краще осягнути власну культуру і менталітет.

Аналіз ФО в англійських, німецькій, українській та російській мовах мають антропоцентричне спрямування, тобто використовуються для номінації станів людини, рис її характеру, явищ дійсності, видів діяльності, інтелекту, фізичної праці, життя, стосунками з іншими людьми, що дозволяє категоризувати реальність.

Фразеологічні одиниці з соматичним компонентом *tongue, Zunge, язык, язык* розподілено за оцінним критерієм на такі, що наділені як позитивною так і негативною конотацією.

Виокремлено такі групи ФО з позитивним вектором оцінки на позначення:

1) гарних комунікативних звичок та вмінь, а саме швидкої реакції, красномовства:

анг.: *to give a tongue; a clever tongue will take you anywhere; have a glib (или ready) tongue;*

нім.: *die Zunge ist j-m nicht angewachsen; eine geldufige (gelenkige, fertige, flinke) Zunge haben; eine beredete (feurige) Zunge haben;*

укр.: *лепетливий на язык; держкий на язык; язык до Києва доведе; язык підвішений (прив'язаний, причемплений) домбре; язык добре повертається (працює); язык добре вигострений (загострений); язык добре виструганий; язык мов на коловороті; язык добре почеплений (привішений); язык на край світу доведе; патякати язиком;*

рос.: язык подвешен; язык хорошо подвешен (привешен); быть бойким на язык; язык до Киева доведёт; на языке реку (через Москву) переедет; язык здоровый; языком кружева плетёт.

2) мовчанья:

анг.: keep a still tongues in one`s head; keep one`s tongues between one`s head; still tongue makes a wise head; have a tongue in one`s head; still tongue makes a wise head;

нім.: seine Zunge hьten (або bezdhmen, beherrschen, meistern, wahren, zьgeln, im Zaum halten); sich auf (in) die Zunge beiЯen;

укр.: тримати (утримувати, утримати, держати, удержувати, удержати, притримувати, притримати) язык (язика) за зубами (на прив'язі, на зашморзі, на припоні, на заціпці); зав'язувати (зав'язати) язык (язика); закушувати (закусити, прип'ясти) языка (язык); прикушувати (прикусити) языка (язык); затягти (затягнути) язык (язика); укусити себе за язык; їж борщ з грибами, держи язык за зубами;

рос.: держать язык за зубами (на привязи); прикусить (закусить) язык; блюсть язык за щеками; держать язык за пазухой (на верёвочке, на привязи, около себя); завязывать (завязать) язык; засунуть язык в жопу (в задницу).

3) зберігання таємниць:

анг.: one could bite one`s tongue off;

нім.: j-d wьrde sich (D) lieber die Zunge abbeiЯen, als...; ich beiЯe mir lieber die Zunge ab, als das zu verraten (als daЯ ich das verrate);

укр.: скоріше проковтне язык, ніж...;

рос.: готов себе язык от кусить; я скорее язык себе откушу, чем расскажу об этом;

Статистична репрезентація цієї групи ФО показана у таблиці 1.

Таблиця 1

Статистична репрезентація групи ФО з позитивним вектором оцінки

Значення/мова	Англ.	Нім.	Укр.	Рос.
красномовство	8%	9,8%	7%	7%
мовчанья	9%	10%	11%	9%

зберігання таємниць	2%	4%	0,5%	2%
------------------------	----	----	------	----

Зона відсоткового збігу в англійській і в російській мовах: зберігання таємниць – 2%; в українській та російській мовах: красномовство –7%. Всі інші мови знаходяться в зоні відсоткового розходження.

Групи ФО з негативним вектором оцінки на позначення:

1) балакучості. Нестриманість на язик свідчить, про те, що людина нерозумна та необачлива:

анг.: *a fool's tongue runs before his wit; to loose one's tongue; what the heart thinks the tongue speaks; his tongue is too long for his teeth; have a long (loose) tongue; one's tongue runs nineteen to the dozen; a tongue as long as a stockwhip;*

нім.: *der (seiner) Zunge freien Lauf lassen; eine lose (freche) Zunge haben; seine Zunge laufen lassen; sich (D) die Zunge verbrennen; laЯ die Zunge nicht schneller als die Gedanken sein; die Zunge war j-m ausgerutscht; die Zunge beständig röhren; die (seine) Zunge wetzen; etw. geht j-m glatt (leicht) von der Zunge;*

укр.: *розв'язати язик; бути нестриманим на язик; у дурня язик попереду ніг біжить; язик швидше працює ніж думка; у нього дуже довгий язик; держати (тримати) язик далеко від розуму; розпустити язика, дати волю своєму язику; що у розумного на умі, то у дурного на язиці; легко сходить з язика; клепати (молоти, ляпати, теліпати, ляскати) язиком; язиком горох товкти; язиком піну збивати; язик без кісток; безкостий язик; сверблячка язика; язик як (мов, немов) помело (млин, вітряк); язик поза вухами теліпається (мотається);*

рос.: *язык наперёд ума рыщет; длинный язык; чесать (трепать, трещать, молоть) языком, чесать (трепать, мозолить) язык; слетать, (срываются) с языка; что на уме, то и на языке; язык без костей; бить язык о зубы; вырывать язык; закидывать язык за уши; намыленный язык; выпихивать язык.*

2) лестощів:

анг.: *to oil one's tongue; a honey tongue, a heart of gall; have a smooth tongue; he knows much who knows how to hold his tongue; have an oily tongue; tongue in (one's) cheek; with (one's) tongue in (one's) cheek; have (speak with, put) one's tongue in one's cheek; put one's tongue into one's cheek; tongue loosener*

нім.: *eine glatte Zunge haben; eine falsche Zunge haben; mit gespaltener Zunge reden; zwei Zungen im Munde;*

укр.: *на язика мед, а на серці жовч; сламти язик під номги;*

рос.: *на языке мёд; масляный язык; медовый язык, да каменное сердце.*

3) *втрати здатності говорити через переляк, розгубленість:*

анг.: *have lost one's tongue; his (her, etc.) tongue failed him (her, etc.); one's tongue cleaved (clove или glued itself) to the roof of one's mouth;*

нім.: *die Zunge versagte j-m; die Angst löhmte (band) j-m die Zunge; die (seine) Zunge verschlucken; j-m ist die Zunge wie angewachsen;*

укр.: *проковтнути (затягти, затугнути) язика; забути язика в роті; усох язык; язык (ніби, мов, наче) приріс (присох, прилип, пристав) до піднебіння (до зубів, у роті); язык у петлю скрутило; заціпило язык; позбутися язика; проглинати язика (язик); сковувати (скувати) язык;; язык стає (став, стане) руба (колом)*

рос.: *проглотить язык; язык отнялся; язык прилип (присох) к гортани; язык в зубах завяз (навяз); оставит язык за порогом; язык за зубы цепляется, заронит язык.*

4) *здатності влучно, дошкульно, різко, дотепно висловлюватися:*

анг.: *a good tongue is a good weapon; the tongue is not steel but (yet) it cuts; have a sharp tongue; he has a ready tongue;*

нім.: *biße Zungen schneiden schärfer denn Schwerter; die Zunge ist ein kleines Glied und richtet doch großes Unglück an; mit belegter Zunge sagen (sprechen); eine biße Zunge haben; j-d hat eine biße (spitze, scharfe, beißende, giftige) Zunge;*

укр.: *меткий (швидкий, гострий) на язык; язык як бритва;*

рос.: *острый язык — хорошее оружи; быть острым на язык; злой язык убивает; не ножа бойся, а языка; быть злым на язык; боек на язык; остёр на язык;*

5) примусити говорити:

анг.: *loosen smb. 's (the) tongue;*

нім.: *j-m die Zunge lösen;*

укр.: *розв'язати язык; тягти (тягнути) за язык;*

рос.: *развязать язык;*

6) розповсюджувати плітки:

анг.: *wag one`s tongue; set tongues wagging; tongues wags; ∴ on the tongues of men;*

нім.: *büße Zungen behaupten, daЯ...; das liegt allen auf der Zunge;*

укр.: *понеслим на язикамх (на язиках); перебирати (перетерти) язиком; лихі язика кажутъ, що...; злі (лихі, недобрі) язика; патякати (плести) язиком (язиками); грішити (грішоводити) язиком (язиками); сікти язиками; перебирати (перебрати, перетирати, перетерти) язиком (язиками); в усіх на язичі;*

рос.: *не спускают с языка; злые (дурные) язика; полоскать язык; идти (пойти) по язикам; обмывать язиком; не сходитъ с языка.*

7) вираження незадоволення, попередження, коли кажутъ щось неприємне, непристойне, зайве:

анг.: *watch your tongue! bite your tongue!*

нім.: *wahre deine Zunge!*

укр.: *пригни язык! бодай (хай би, нехай би, щоб) язика повсихають (повсихали); пипоть на язык (на язика); щоб (коли б) тобі (йому) язык (язика) покорчило; щоб (хай, нехай язык руба (колом) став; щоб язык відсох;*

рос.: *чтоб у тебя язык отнялся; чтоб язык отсох!*

8) дуже важкої вимови слова або фрази:

анг.: *get your tongue around (round) something;*

нім.: *j-d l.at sich (beinahe) mit diesem Wort die Zunge verrenkt;*

укр.: *і язикам/язимк зламаєш; ламамти/поламамти (собім) язык/ язикам;*

рос.: *язык сломать.*

9) мати велике бажання щось сказати:

анг.: *on the tip of one's tongue*

нім.: *etw. brennt j-m auf der Zunge; j-d hat etw. auf der Zunge; etw. liegt (або schwebt) j-m auf der Zunge; etw. dröngt sich j-m auf die Zunge; es brennt ihm auf der Zunge;*

укр.: *язык свербить; крутиться на язиці; ладне зірватися з язика; напрошується кому-н. на язык; крутитися (вертітися) на язиці; на кінчику язика; на язиці висіти; проситься на язык (з язика); під язиком горошина мулить; біс сіпає за язык; на кінці язика є (знаходиться; свербить на кінці (на кінчику) язика;*

рос.: *вертеться на языке, на кончике языка; просится на язык; язык чешется.*

Статистична репрезентація цієї групи ФО показана у таблиці 2.

Таблиця 2

Статистична репрезентація групи ФО з негативним вектором оцінки

Значення/мова	Англ.	Нім.	Укр.	Рос.
балакучість	13,2%	12%	12%	14%
лестощі	22,6%	6%	1%	3%
втрата здатності висловлюватися	9,4%	6%	11%	6%
дошкульно та різко примусити	1,8%	3%	9,2%	6%
заговорити	3,7%	1%	1%	1%
розповсюджувати	7,5%	2%	9,2%	6%
попередження коли кажуть щось непристойне, зайве	4%	1,5%	8%	1,5%
дуже важка вимова слова або фрази	2%	1,4%	2%	0,5%
мати велике бажання щось сказати	1,8%	8,4%	7%	3%

Зона відсоткового збігу в німецькій, українській та в російській мовах: примусити заговорити – 1%; в німецькій та українській мовах: балакучість – 12%; в англійській та українській мовах: дуже важкої вимови слова або фрази – 2%. Всі інші мови знаходяться в зоні відсоткового розходження.

До специфічної групи, ми відносимо ФО з соматичним компонентом *tongue, язык, язык* в англійській, українській та російській лінгвокультурних спільнот, які мають такі негативне значення: балакучість яка свідчить, що людина байдикує, ледача: **анг.:** *the tongue of idle persons is never idle*; **укр.:** *нероби завжди язиком трудяться; язиком вихати – не ціпом махати; одне – творити язиком, а друге – перти плуга*; **рос.:** *языком молоть – не дрова колоть: спина не заболит*; зневага, презирство: **анг.:** *stick tongue out at somebody*; **укр.:** *показувати язик*; **рос.:** *показывать язык*. В німецькій, українській та російській свідомості лексема *Zunge, язык, язык* асоціюється з вживанням алкоголю до повного сп'яніння: **нім.:** *j-d hat eine schwere Zunge*; **укр.:** *заплітається язик*; **рос.:** *еле языком ворочает*; примусом до мовчання: **нім.:** *j-t die Zunge binden*; **укр.:** *укорочувати (укоротити) язика (язик); заліплювати (заліпити) язика; рос.:* *укорачивать (укоротить, урезать, прикорачивать, прикоротить, привязать, связать, подрезать, подсекачь, подсечь) язык; язык иглой к губе пришить; затолкнуть язык; наступать (наступить) на язык; хватать за язык*;

Соматизми *Zunge, язык* в англійській та російській етнокультурах ототожнюються з рідною мовою: **анг.:** *one's mother tongue*; **рос.:** *родной (материнский) язык*; використанням стилістично заниженої лексики: **анг.:** *call smb. everything one can lay one's tongue to*; **рос.:** *сквернить язык*.

ФО з компонентом *Zunge, язык* в українській та німецькій культурах мають такі значення: кричати: **нім.:** *sich die Zunge aus dem Hals(e) reden*; **укр.:** *на весь язик*; нав'язати комусь свою думку: **нім.:** *j-t etw. auf die Zunge legen*; **укр.:** *смикати (смикнути, смиконнути) за язик (за язика)*; наклеп: **нім.:** *unter vielen schlimmen Dingen ist das schlimmste eine scharfe Zunge*; **укр.:** *присолоджувати (присолодити) язика*.

В німецькій та російській мовах ФО з елементом *Zunge*, *язык* пов'язаний з вільним володінням іноземною мовою: **нім.:** *in fremder Zunge reden*; **рос.:** *владеет иностранным языком*.

Спільне значення лексем *язык*, *язык* в українському і англійському лінгвосоціумах: вплив алкоголю на балакучість, тобто людина втрачає контроль над собою: **укр.:** *у п'яного що в серці, те й на язиці; не бий, не волочи, у горілиці язык намочи — всю правду скажи*; **рос.:** *что у трезвого на уме, то у пьяного на языке*; вести пусті, несерйозні, беззмістовні розмови, які можуть призвести до сварки, покарання, побиття чи неволі: **укр.:** *язык мій – ворог мій; язык – мій найтяжчий ворог; язиче, язиче, лихо тебе миче, в мені ти сидиш, а мені добра не зичиш; язык мельне, та й у кут, а губу натовчуть; язичку, язичку, маленька ти штучка, а велике лихо робиш; дай язикові волю – заведе у неволю; млин меле – мука буде, язык меле – біда буде; языком що хоч кажи, а руки при собі держи; языком кледай, а руки при собі тримай; языком мели, а руку держи (а руки при собі держи); языком що хоч кажи, а руки при собі держи; языком що хоч мели, а рукам волі не давай; языком хоч як тіпай, а рукам волі не давай; язык доведе до Києва і до кия; помовчи язичку будеш їсти кашку, а як не помовчиши будеш їсти болячку*; **рос.:** *языком болтай, а рукам воли не давай; язык мой – враг мой; не наважуватися, соромитись говорити, спитати*: **укр.:** *язык [не] піднімається (підіймається, підніметься, підійметься, піднявся); язык не повертається (повертався, повернувся, повернеться) [сказати, спитати]* **рос.:** *язык не повернётся (не повернулся)*; влада слова (всього сказаного), над людиною: **укр.:** *язык маленький, а великим тілом володає (владає)*; **рос.:** *язык мал, да великим человеком владеет*; раптове зникнення: **укр.:** *як корова языком злизала*; **рос.:** *как корова языком слизала*; швидкий біг в іронічному підтексті: **укр.:** *висолопивши (виваливши) язык; язык на плечі висить*; **рос.:** *вывалить язык; язык на боку; язык на губах [виснет]; язык на плече (на плечо)*.

Лише для англійської лінгвокультури характерне вживання ФО з компонентом *tongue* у значенні: начальник, бос, головний: **анг.:** *the tongue of*

the trump; прохання говорити ввічливо, з повагою: **анг.:** *keep a civil tongue in one's head*; насварити: **анг.:** *give somebody the rough side of your tongue*.

Аломорфні асоціації ФО з компонентом *Zunge* в німецькій мові з повторюванням одного й того самого: **нім.:** *sich (D) die Zunge fusselig reden (wundreden)*; *etw. mit tausend Zungen predigen*; не бути спроможним висловити свою думку: **нім.:** *etw. nicht ьber die Zunge bringen kьnnen*; *j-s Gedanke will nicht ьber die Zunge*; мати тонкий гастрономічний смак: **нім.:** *eine feine Zunge haben*; смакувати: **нім.:** *sich (D) etw. auf der Zunge zergehen lassen*; щось дається з великими труднощами: **нім.:** *etw. geht j-m schwer von der Zunge*; порадою: більше слухати, менше говорити: **нім.:** *halt deine Zunge im Zaum*; випередити, перехопити думку: **нім.:** *j-m das Wort von der Zunge nehmen*; з вадами мовлення, а саме: шепелявити: **нім.:** *mit der Zunge anstoЯen (stolpern)*; затинатися: **нім.:** *ьber seine Zunge stolpern*.

В українській мові ФО з соматичним компонентом *язик* позначає брехню; ухиляння від прямої відповіді: **укр.:** *крутити язиком*; раптово придумувати що-небудь: **укр.:** *навертатися (навернутися) на язик*; набувати вправності у красномовстві: **укр.:** *наламувати (наламати) язика*; прокляття: **укр.:** *сіль тобі на язик [печина в зуби (у вічі)]*; хочеться з'їсти або випити щось смачне, апетитне: **укр.:** *слина на язик набігає*; говорити дуже швидко, скоромовкою: **укр.:** *дріботіти язиком*.

В російській мові ФО з компонентом *язик* має такі значення: жаргон злодіїв: **рос.:** *байковий язик*; *рибий язик*; *чирикають (калякають) на рыбьем языке*; наспівувати якусь мелодію: **рос.:** *играть в (на) язык*; без дозволу втрутитись в розмову: **рос.:** *всунуть (втыкать, воткнуть) язык*; *выпихивать язык на губу*; спотворювати вимову, вживати недоречні граматичні конструкції: **рос.:** *кривой (кривозубый) язык*; виступати з доповіддю: **рос.:** *жевать язык*; погроза: **рос.:** *пришить язык ниже пятки*.

Аналіз лінгвокультурних особливостей ФО з соматичним компонентом на базі англійської, німецької, російської та української мов показав, що ФО виявляють ізоморфні та аломорфні риси. Таким чином, ФО з компонентом

tongue, Zunge, язык, язык мають позитивне значення: красномовство, мовчання, зберігати таємниці; та негативне: балакучість, лестощі, втрата здатності говорити через переляк, розгубленість, здатність дошкульно, різко, висловлюватися, примусити заговорити, розповсюдження пліток, вираження незадоволення, попередження коли кажуть щось неприємне, непристойне, зайве, дуже важкої вимови слова або фрази, мати велике бажання щось сказати.

В англійській, українській та російській лінгвокультурних спільнотах ФО з соматичним компонентом *tongue, язык, язык*, мають негативний вектор оцінки: балакучість, яка свідчить, що людина байдикує, ледача. Для німецької, української та російської мов властива негативна конотація: алкогольне сп'яніння, примус до мовчання.

Висновки та перспектива. Таким чином емпіричний матеріал дослідження дозволив виокремити такі **спільні риси**:

- в англійській та російській етнокультурах з негативним значенням: використанням стилістично заниженої лексики; та нейтральне: рідна мова.

- група ФО з компонентом *Zunge, язык* в українській та німецькій мовах культурах з негативним значенням: кричати, нав'язати свою думку, наклеп.

- елемент *Zunge, язык* в німецькій та російській мовах має лише позитивну конотацію: вільне володіння іноземною мовою.

- в українській і англійській мовах виокремлено групу ФО, що мають негативну конотацію: балакучість спричинена алкоголем, несерйозні, беззмістовні розмови, які призводять до сварки, побиття, влада слова (всього сказаного), над людиною, раптове зникнення, не наважуватися, соромитись говорити, швидкий біг в іронічному підтексті.

та **відмінні риси** (групи ФО з соматичним компонентом, характерні лише для однієї мови):

- англійські ФО з позитивними асоціаціями: начальник, бос, головний, прохання говорити ввічливо, з повагою; та з негативною: насварити.

- німецькій мові ФО з негативним значенням: повторювати одне й теж саме; неспроможність висловити власну думку, тонкий гастрономічний смак,

смакувати, щось дається з великими труднощами, порада більше слухати, менше говорити, випередити, перехопити думку, вадами мовлення – шепеляння та затинатинання.

-ФО в українській мові з позитивним вектором оцінки: набувати вправності у красномовстві, хочеться з'їсти або випити щось смачне, апетитне, раптово придумувати що-небудь; та негативним: прокляття, говорити неправду; ухилятися від прямої відповіді, говорити дуже швидко, скоромовкою.

-тільки в російській ФО мають негативне значення: жаргон злодіїв, без дозволу втрутитись в розмову, спотворювати вимову, вживати недоречні граматичні конструкції, погроза; та позитивні: наспівувати якусь мелодію, виступати з доповіддю.

Подальші перспективи дослідження пов'язані з аналізом ФО з іншими соматичними компонентами на матеріалі західногерманських і східнослов'янських мов.

Список використаної літератури

1. Вайнтрауб Р.М. Опыт сопоставления соматической фразеологии в славянских языках / Р.М. Вайнтрауб // Труды Самарканд. ун-та. Нов. сер. Вып. 288. Вопросы фразеологии, – Самарканд **Изд-во**, 1975. – Вып. 288. – № 9. – С. 161 – 167.
2. Вежбицька А.Б. Семантические универсалии и описание языков / А.Б. Вежбицька. – М. : Языки **русско** культуры, 1999. – 780 с.
3. Городецкая И.Е. Фразеологизмы-соматизмы в русском и французском языках: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20/ И.Е. Городецкая; Пятигорский государственный лингвистический ун-т. – Пятигорск, 2007. – 18с.
4. Гудков Д. Б. Телесный код русской культуры: материалы к словарю / Д. Б. Гудков, М. Л. Ковшова. – М. : Гнозис, 2007. – 288 с.
5. Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию / В.А. Маслова. – **М. : Изд-во**, 1997. – 207 с.
6. Скоробагатько Н. О. Фразеологічна соматика в дзеркалі архетипних уявлень людини / Н. О. Скоробагатько // Лінгвістика : [зб. наук. праць]. – Луганськ : Альма-матер, 2008. – № 1 (13). – С. 154–159.
7. Стрілець Н.Я. Структурні та функціонально-семантичні особливості соматичних фразем у романських мовах (на матеріалі французької, іспанської та італійської мов: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.05 / Наталія Ярославівна Стрілець. – К., 2003. – 20 с.
8. Шевелюк В. А. Контрастивна семантика фразеологічних одиниць із соматичним компонентом: лінгвокультурологічний підхід: автореф. дис... канд. філол. наук: спец.: 10.02.17/ В. А. Шевелюк; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2010. — 20 с.
9. Шевелюк В. А. Соматичний компонент як основа утворення вторинно-образного значення фразеологізмів в іспанській та українській мовах / В. А. Шевелюк // Проблеми зіставної семантики : [зб. наук. ст.]. – Вип. 6. – К. : Вид. центр КНЛУ. – 2003. – 474 с. – С. 236–241.

Список лексикографічних джерел

10. Гаврись В.І. Німецько-український фразеологічний словник / В.І. Гаврись, О.П. Пророченко. – К. : Радянська школа, 1981. – Т 1. – 416 с.
11. Гаврись В.І. Німецько-український фразеологічний словник / В.І. Гаврись, О.П. Пророченко. К. : Радянська школа, 1981. – Т 2. – 382 с.
12. Словопедія. Фразеологічний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://slovopedia.org.ua/49/53407/359960.html>. – Назва з екрана. – Дата доступу :
13. Ужченко В.Д. Фразеологічний словник української мови / В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. – К. : Освіта, 1998. – 224 с.
14. Фёдоров А. И. Фразеологический словарь русского литературного языка / А. И. Фёдоров. – Москва : АСТ, 2008. – 880с.
15. Apperson G.L. The Words worth Dictionary of Proverbs / G.L. Apperson. – Wordsworth Reference, 1993. – 721 p.
16. The free dictionary [Electronic Resource]. – Mode of access: URL: www.thefreedictionary.com.- Title from the screen.

Хмара В. В. Констративный анализ фразеологических единиц с компонентом tongue/Zunge/язык/язык западногерманских в и северославянских языках.

Аннотация

В данной статье предлагается сопоставительный анализ соматических фразеологических единиц с компонентом tongue/Zunge/язык/язык на материале русского, украинского, немецкого и английского языков, с целью показать семантические особенности, изоморфные и алломорфные черты в четырёх лингвокультурах.

Ключевые слова: сопоставительный анализ, лингвокультура, фразеологизмы с соматичным компонентом, культура, разноструктурные языки.

Khmara V.V. Comparative Analysis of Phraseological Units with Somatic Element Tongue/Zunge/Язык/Язык in West Germanic and East Slavic Languages.

Summary

This article offers comparative analysis of Phraseological Units with somatic element tongue/Zunge/язык/язык on the material of English, German, Ukrainian and Russian.

The purpose of this article is to show semantic features, isomorphic and allomorphic traits in four linguistic cultures. The source material of the investigation is the lexical entries of the English, German, Ukrainian and Russian phraseological dictionaries.

In order to reach the aim we have conducted such tasks:

- *to systematize the information regarding the functions somatisms in the language model of the world;*
- *single out semantic groups of PhUs with somatic elements according to the evaluation criterion;*
- *to compare Phraseological Units with somatic element tongue/Zunge/язык/язык to identify universal and unique features in the semantic.*

The object of this paper is the investigation of Phraseological Units with somatic element in English, German, Ukrainian and Russian languages.

Our investigation shows that phraseological units with somatic element tongue/Zunge/язык/язык on the material of English, German Ukrainian and Russia, are used to identify: features of character, age peculiarity, intellectual ability, feelings and emotions, quality of action, social status, psychological state. Phraseological Units with somatic element have isomorphic and allomorphic features in four languages. Such approach enabled us to specify positive and negative associations which serve the basis for nomination in different languages.

The perspective of the investigation lies in the contrastive analysis of phraseological units with other somatic elements in West Germanic and East Slavic languages from the standpoint of lingocultural studies.

Keywords: *a comparative analysis, lingoculture, Phraseological Units with somatic element, different structured languages, culture.*